

Arviointi katsoo tulevaisuuteen

Atjonen, Päivi (2021). Kehittävä arviointi kasvatusalalla. Kirjokansi. 340 sivua.

KEHITTÄVÄ ARVIOINTI *kasvatusalalla* on tutustumisen arvioinnin teos. Ensinnäkin Suomessa on paljon kehittämishankkeita, mutta yllättävän vähän tietoa siitä, miten monimutkaisia, inhimillisiä kehittämisprosesseja arvioidaan. Kirja paikkaa aukkoa. Toiseksi teos on hyödyllinen kenelle tahansa itseään kehittäväälle yksilölle, sillä se antaa peilauspintoja niin itsen kuin muidenkin edistymistä arvioivalle. Kolmanneksi teos edistää ja monipuolistaa arviointimetodiikkaamme. Atjonen jäsentää lukuisia toimintatapoja, jotka paitsi arvioivat myös kehittävät, kunnioittavat ja osallistavat kohteitaan.

Atjonen lähestyy arviointia kansantajuisesti: jokainen tekee arjessaan arvioita, joiden perusteella tekee päätöksiä tai konkretisoi kehittämiskohteita. Arviointi on aina moraalisesti latautunutta, sillä siinä määritellään poikkeuksetta kohteen tai toiminnan arvoa, hyvyyttä tai oikeellisuutta.

KEHITTÄVÄ ARVIOINTI TUKEE OPPIMISTA JA KATSOO TULEVAAN

Kirjan ydintä on tiivistys (s. 92), jossa Atjonen vertailee kehittävä arviointia perinteiseen arviointitapaan. Perinteinen, toteava arviointi kertoo menneestä, eikä se enää riitä.

Kun perinteinen arviointi painottaa onnistumista tai epäonnistumista osoittavia päätelmiä, kehittävän arvioinnin painotus on oppimista edistävässä palautteessa, reaaliaikaisessa tuessa ja muutoksen suunnan vahvistamisessa. Kehittävä arviointi painottaa tulosten hyödyntämistä, arviointikohteiden osallistumista ja arvioijien roolia ”kriittisenä ystävänä”.

Sille on tyypillistä mittaamisen ja monitoroinnin tapojen ja kohteiden muuttaminen, jos tavoitteissa ja tarpeissa ilmenee muutostarpeita. Kehittävässä arvioinnissa pyritään tuottamaan ennen kaikkea arvioinnin kohteena olevassa toimintaympäristössä hyödynnettävää ja innovointia edistävää tietoa, ei niinkään painottamaan ajasta ja paikasta riippumattomien, yleistettävien tulosten merkitystä tai mallien testausta.

Atjonen kuvailee kehittävän arvioijan valmentajaksi, joka tukee ryhmää saavuttamaan päämääräänsä ja edistää sen kriittistä ajattelukulttuuria. Pyrkimyksenä on herätellä oppimisen nälkää, ei pelkoa ja häpeää. Kehittävässä arvioinnissa arviointiasetelma rakennetaan arvioijan ja ryhmän tiiviissä vuoropuhelussa, kun taas perinteisessä arvioinnissa luetaan ulkopuoliseen, riippumattomaan ja objektiiviseen arvioijaan,

joka määrittelee ja perustelee valitsemansa arviointiasetelman. Arvioinnin tavoitteena ovat pikemminkin joustavat arviointiasetelmat kuin lineaariset seuraussuhteet.

Kehittävässä arvioinnissa korostetaan tulosvastoallisten innovaattoreiden ymmärrystä perusarvoista sekä oppimisen ja sitoumuksien merkityksestä ulkoisten tulosvastuiden määrittelyjen rinnalla tai jopa niiden sijasta. Parhaimmillaan arvioinnin kohde oppii itse seuraamaan kehitystään ja tekemään strategisia muutoksia. Kehittävä arviointi mielletäänkin usein eräänlaiseksi johtamisfunktioiksi, jossa ei keskitytä ylhäältä alaspäin suuntautuvaan delegointiin vaan kaikkien toimijoiden päämäärähakuisuuteen, oppimiseen ja todellisuuden testaamiseen. Näemme tässä yhtymäkohtia itsensä johtamiseen ja työntekijöiden itseohjautuvuuden vahvistamiseen.